

TẦM QUAN TRỌNG CỦA KẾ TOÁN TRÁCH NHIỆM XÃ HỘI ĐỐI VỚI CÁC DOANH NGHIỆP HIỆN NAY

● PHẠM THỊ MỘNG TUYỀN

TÓM TẮT:

Để giúp các doanh nghiệp Việt Nam có cơ sở hơn trong việc thực hiện kế toán trách nhiệm xã hội, tác giả đã tiến hành tìm hiểu các nghiên cứu trên thế giới về kế toán trách nhiệm xã hội, tìm hiểu thêm ý kiến từ các chuyên gia để từ đó đưa ra kết luận: Kế toán trách nhiệm xã hội đóng vai trò rất quan trọng đối với các doanh nghiệp trong việc thực hiện mục tiêu phát triển bền vững. Trên cơ sở này, tác giả đưa ra một số giải pháp giúp các doanh nghiệp Việt Nam áp dụng kế toán trách nhiệm xã hội tốt hơn, xem đây là một bộ phận thiết yếu trong công tác kế toán của mình.

Từ khóa: trách nhiệm xã hội, kế toán trách nhiệm xã hội, doanh nghiệp Việt Nam.

1. Đặt vấn đề

Vấn đề thực hiện kế toán trách nhiệm xã hội (Social Responsibility Accounting - SRA) của các doanh nghiệp đang ngày càng được xã hội quan tâm. Tại Việt Nam, một số doanh nghiệp lớn đã tiên phong đi đầu thực hiện kế toán trách nhiệm xã hội như Vingroup, Vinamilk,... Tuy nhiên, cũng có rất nhiều doanh nghiệp chưa ý thức được tầm quan trọng của trách nhiệm xã hội, cũng như kế toán trách nhiệm xã hội đối với sự phát triển bền vững của doanh nghiệp. Trong phạm vi bài viết này, tác giả tập trung vào 3 nội dung chính: (1) Làm rõ các khái niệm về trách nhiệm xã hội, kế toán trách nhiệm xã hội, kế toán phát triển bền vững, kế toán xã hội và môi trường; (2) Khẳng định tầm quan trọng của kế

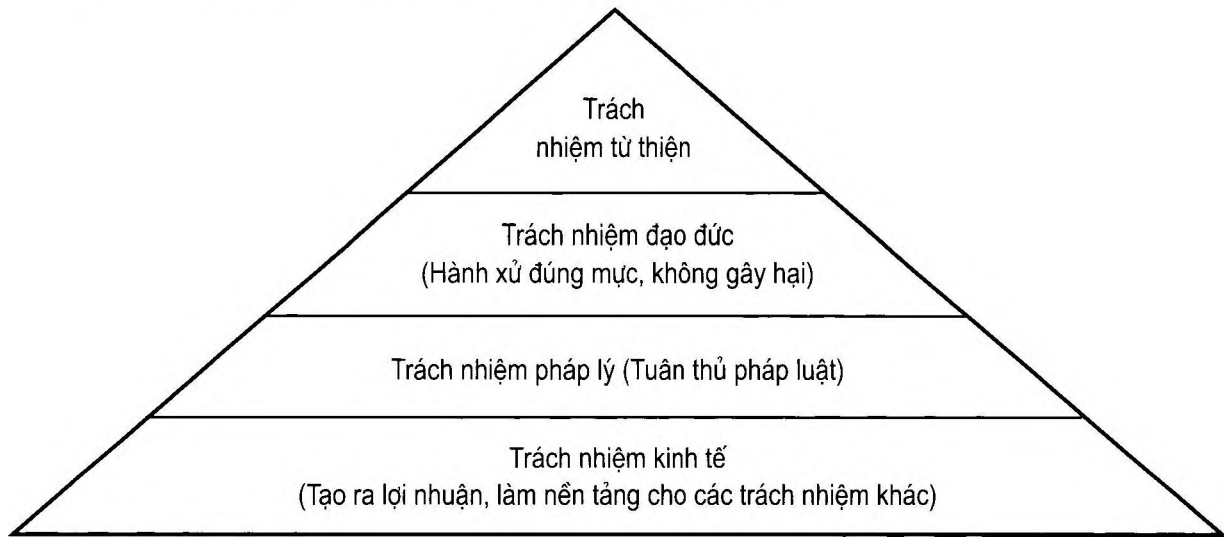
toán trách nhiệm xã hội đối với các doanh nghiệp thông qua việc tìm hiểu các nghiên cứu nổi bật trên thế giới cũng như ý kiến từ các chuyên gia, các nhà nghiên cứu; (3) Đề xuất một số giải pháp cho các doanh nghiệp về việc áp dụng kế toán trách nhiệm xã hội.

2. Khái niệm

2.1. Khái niệm trách nhiệm xã hội

Theo Carroll (1979), trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp là “tất cả các vấn đề kinh tế, pháp lý, đạo đức và những lĩnh vực khác mà xã hội trông đợi ở doanh nghiệp trong mỗi thời điểm nhất định”. Năm 1991, Carroll đã đưa ra 4 loại trách nhiệm xã hội theo hình kim tự tháp bao gồm: Trách nhiệm kinh tế, trách nhiệm pháp lý, trách nhiệm đạo đức, trách nhiệm từ thiện (Hình 1).

Hình 1. Kim tự tháp trách nhiệm xã hội của Carroll (1991)

Ngoài ra, theo Hội đồng Kinh doanh thế giới vì sự phát triển bền vững (World Business Council for sustainable development), “trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp là cam kết của doanh nghiệp đóng góp cho sự phát triển kinh tế bền vững, thông qua việc tuân thủ chuẩn mực về bảo vệ môi trường, bình đẳng giới, an toàn lao động, trả lương công bằng, đào tạo và phát triển nhân viên, phát triển cộng đồng, bảo đảm chất lượng sản phẩm,... theo cách có lợi cho doanh nghiệp cũng như phát triển chung của xã hội”. Như vậy, trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp là nghĩa vụ mà doanh nghiệp phải thực hiện đối với xã hội.

2.2. Khái niệm kế toán trách nhiệm xã hội

Theo “Sách xanh” của Vương quốc Anh (1977), kế toán trách nhiệm xã hội là kế toán báo cáo về các khoản mục riêng lẻ liên quan đến chống ô nhiễm, biện pháp an toàn và bảo vệ sức khỏe, phần lớn được thực hiện trên cơ sở phi thể thức. Kế toán trách nhiệm xã hội được xem là công cụ quản trị, hỗ trợ việc thiết lập các mục tiêu xã hội của tổ chức bằng cách xem xét nhu cầu của doanh nghiệp và kỳ vọng của công chúng (Anderson, 1977).

Theo Mathews (1993), kế toán trách nhiệm xã hội là việc công bố thông tin tài chính và thông tin phi tài chính, thông tin định tính và thông tin định lượng về các hoạt động của một tổ chức, có ảnh

hưởng đến nhiều đối tượng liên quan. Theo đó, kế toán trách nhiệm xã hội sẽ cung cấp thông tin cho: Người lao động, nhà quản trị, chủ sở hữu, khách hàng, nhà cung cấp, nhà tài trợ, cộng đồng, cơ quan chính phủ, tổ chức chính trị và hiệp hội thương mại. Kế toán trách nhiệm xã hội bao gồm cả kế toán tài chính và kế toán quản trị, trong đó nhấn mạnh tác động của các thông tin phi tài chính đến các yếu tố xã hội, môi trường và kinh tế (Tilt, 2009).

Như vậy, kế toán trách nhiệm xã hội là một khoa học quan sát, đo lường, tính toán, ghi chép, phản ánh, tổ chức, xử lý và phân tích thông tin về trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp như đã cam kết: cam kết bảo vệ môi trường, cam kết với người lao động, với nhà cung cấp, cam kết bảo đảm lợi ích và an toàn với người tiêu dùng....

Thuật ngữ kế toán trách nhiệm xã hội và kế toán phát triển bền vững (Sustainability Accounting - SA), kế toán xã hội và môi trường (Social and Environmental Accounting - SEA) tuy có cách gọi khác nhau do phụ thuộc vào quá trình phát triển lý luận trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp, phụ thuộc vào điều kiện kinh tế, xã hội ở từng nước và tình hình thế giới, phụ thuộc vào quan điểm của các nhà nghiên cứu,... nhưng về bản chất, nội dung và mục tiêu đều giống nhau. Đó là cung cấp thông tin về mặt xã hội, về môi

trường, về tình hình và kết quả hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp cho nhà quản trị và các đối tượng liên quan khác.

3. Tâm quan trọng của kế toán trách nhiệm xã hội đối với doanh nghiệp

Năm 1970, thế giới đã phải đối mặt với các vấn đề về biến đổi khí hậu, về quyền con người, về bất bình đẳng, về sức khỏe cộng đồng... mà nguyên nhân chính là do các hoạt động kinh tế của các tập đoàn lớn gây ra (Akbar Sadeghzadeh, 1995). Vì vậy, vấn đề về trách nhiệm xã hội của các doanh nghiệp đã trở thành một đề tài tranh luận gay gắt.

Giai đoạn 1970 - 1980, vấn đề về môi trường được các doanh nghiệp quan tâm và đưa vào trong báo cáo kế toán trách nhiệm xã hội, nhưng còn ở trạng thái sơ khai. Đến giai đoạn 1980 - 1995, kế toán trách nhiệm xã hội tại các doanh nghiệp đã chuyển sang nghiên cứu chuyên sâu về vấn đề quản lý môi trường và tìm kiếm các giải pháp nhằm giảm thiểu thiệt hại về môi trường do các doanh nghiệp gây ra. Trong giai đoạn này, kế toán môi trường đã trở thành một công cụ quan trọng.

Đặc biệt, vào những năm đầu thập niên 90 của thế kỷ XX, các cơ quan chính phủ về môi trường và bảo vệ môi trường ở các nước như Hoa Kỳ, Nhật Bản, Cộng đồng châu Âu, Cộng hòa liên bang Đức đã đưa ra các quy định và hướng dẫn xử lý về mặt kế toán đối với các chi phí liên quan đến môi trường và bảo vệ môi trường: hướng dẫn cách thức trình bày các chi phí này trong báo cáo kế toán.

Theo Sadeghzadeh, Akbar (1995), các doanh nghiệp cần có hệ thống đo lường và báo cáo về kế toán trách nhiệm xã hội một cách đầy đủ vì các nguyên nhân sau:

- Nguyên nhân bên trong

Báo cáo về kế toán trách nhiệm xã hội nhằm cung cấp thông tin về hoạt động xã hội của doanh nghiệp cho nhà quản trị, bao gồm các thông tin về hoạt động xã hội và tính hữu hiệu về các chương trình xã hội của doanh nghiệp. Từ đó, nhà quản trị có cơ sở đưa ra các quyết định về mặt xã hội, cũng như phân bổ nguồn lực hợp lý cho hoạt động này.

Giúp hợp nhất hoạt động xã hội và hoạt động

tài chính thông qua các chức năng của hệ thống kế toán quản trị. Đặc biệt, để doanh nghiệp có thể thực hiện mục tiêu phát triển bền vững, các thông tin phi tài chính liên quan đến hoạt động xã hội cũng phải được coi là bộ phận thiết yếu trong báo cáo về kế toán trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp.

- Nguyên nhân bên ngoài

Báo cáo về kế toán trách nhiệm xã hội nhằm đáp ứng nhu cầu thông tin đa dạng của các đối tượng liên quan như nhà đầu tư, khách hàng, cổ đông... Các đối tượng này không chỉ quan tâm đến kết quả hoạt động kinh doanh của doanh nghiệp, mà còn quan tâm đến các thông tin về các hoạt động xã hội và bảo vệ môi trường.

Các thông tin về kế toán trách nhiệm xã hội sẽ được "kiểm toán xã hội" bởi các nhà lập pháp, các tổ chức vì lợi ích cộng đồng thực hiện.

Việc thực hiện trách nhiệm xã hội và môi trường giúp cải thiện hình ảnh của doanh nghiệp trước công chúng, thúc đẩy việc tiêu thụ sản phẩm của doanh nghiệp.

Theo Sajad Gholami và các cộng sự (2012), bên cạnh các mục tiêu về mặt tài chính, doanh nghiệp cần chú trọng về mặt trách nhiệm đối với xã hội, vì những hành vi phi đạo đức sẽ có ảnh hưởng rất lớn đến hiệu quả hoạt động của doanh nghiệp.

Giải pháp đề xuất giúp doanh nghiệp áp dụng tốt hơn kế toán trách nhiệm xã hội

Khi thế giới đang phải đối mặt với các vấn đề về biến đổi khí hậu, về quyền con người, về bất bình đẳng, về sức khỏe cộng đồng... thì trách nhiệm xã hội của doanh nghiệp đang ngày càng được xã hội quan tâm. Vấn đề về kế toán trách nhiệm xã hội không mới đối với các doanh nghiệp trên thế giới, nhưng còn khá mới đối với các doanh nghiệp Việt Nam. Để có thể tồn tại và phát triển bền vững, các doanh nghiệp Việt Nam cần quan tâm và nghiên cứu từng bước áp dụng kế toán trách nhiệm xã hội tại các đơn vị của mình một cách phù hợp, xem kế toán trách nhiệm xã hội là một bộ phận thiết yếu trong công tác kế toán.

Các doanh nghiệp Việt Nam nên sử dụng công

cụ Tribble Bottom Line của John Elkington để đưa các mục tiêu phát triển bền vững vào chiến lược kinh doanh, từ đó xem xét kết quả các hoạt động về xã hội, về cộng đồng, về môi trường sinh thái trong mối quan hệ mật thiết và tác động tương hỗ với kết quả tài chính của doanh nghiệp.

Hiện nay, tại Việt Nam chưa có văn bản nào quy định doanh nghiệp bắt buộc phải thực hiện trách nhiệm xã hội cũng như kế toán trách nhiệm xã hội, vì vậy, Chính phủ nên xem xét ban hành các văn bản quy định về kế toán trách nhiệm xã hội tương tự như Chuẩn mực kế toán phát triển bền vững của Hoa Kỳ, hướng dẫn kế toán phát triển bền vững của dự án SIGMA Anh quốc,... để các doanh nghiệp có cơ sở áp dụng cho phù hợp.

4. Kết luận:

Để doanh nghiệp phát triển bền vững, việc cung cấp các thông tin về kế toán trách nhiệm xã hội cho các bên liên quan được coi là một phần quan trọng trong các báo cáo kế toán của doanh nghiệp hiện nay. Điều này sẽ giúp nâng cao hình ảnh của các doanh nghiệp trước công chúng, thúc đẩy hiệu quả việc tiêu thụ sản phẩm, thể hiện trách nhiệm của doanh nghiệp đối với xã hội. Thông qua đó, doanh nghiệp cũng thể hiện được sự quan tâm đối với cộng đồng, khách hàng và các đối tượng liên quan khác. Chính vì vậy, kế toán trách nhiệm xã hội đóng một vai trò quan trọng, giúp các doanh nghiệp phát triển bền vững ■

TÀI LIỆU THAM KHẢO:

1. Anderson, R. H. (1977). Social Responsibility Accounting: Evaluation, Objectives, Concepts and Principles. *PA Magazine October*, 32.
2. Carroll, A. B. (1979). A Three-Dimensional Conceptual Model of Corporate Performance. *The Academy of Management Review*, 4(4), 497-505
3. Carroll, A. B. (1991). The Pyramid of Corporate Social Responsibility: Toward the Moral Management of Organizational Stakeholders. *Business Horizons*, 34, 39-48.
4. Mathews, M. R. (1993). *Socially responsible Accounting*. London: Chapman and Hall.
5. Sadeghzadeh, Akbar. (1995). *Social Responsibility Accounting, Sustainability Accounting and Islam*. Australia: University of Wollongong.
6. Sajad Gholami và các cộng sự (2012). *Kế toán trách nhiệm xã hội: Từ lý thuyết đến thực tiễn*.
7. Tilt, A. (2009). Corporate Responsibility Accounting and Accountants, in Professionals Perspectives of Corporate Social Responsibility. *Berlin: Springer*, 11-32.
8. United Nations Division for Sustainable Development. (2002). *Accounting and Financial Reporting for Environmental Cost and Liabilities: Guidance Manual*. New York: United Nations.
9. United Nations Industrial Development Organization. (2005). *Environmental Management Accounting at Enterprise level*. New York: United Nations Industrial Development Organization.
10. World Business Council of Sustainable Development. (1998). *WBCSD - Corporate Social Responsibility*. Geneva: World Business Council of Sustainable Development.

Ngày nhận bài: 7/6/2021

Ngày phản biện đánh giá và sửa chữa: 20/6/2021

Ngày chấp nhận đăng bài: 3/7/2021

Thông tin tác giả:

ThS. PHẠM THỊ MỘNG TUYỀN

Khoa Kế toán - Kiểm toán

Trường Đại học Văn Lang

**THE IMPORTANCE
OF SOCIAL RESPONSIBILITY
FOR VIETNAMESE ENTERPRISES**

● **MA. PHAM THI MONG TUYEN**

Faculty of Accounting and Auditing

Van Lang University

ABSTRACT:

In order to help Vietnamese businesses better implement the social responsibility accounting, this paper reviews some researches in the world and seeks more opinions from experts about the social responsibility accounting. The paper finds out that the social responsibility accounting plays a very important role in helping businesses achieve their sustainable development goals. Based on the papers findings, some solutions are proposed to promote the role of social responsibility and help businesses in Vietnam better implement the social responsibility accounting.

Keywords: corporate social responsibility, social responsibility accounting, Vietnamese enterprise.